

De kluzenaars van de Schaesberg (4)

Vervolg beschrijving kluzenaars.

ARNOLD HAESEN

Overleden op 13 maart 1764. Hij werd eveneens in de kapel begraven.

Vier jaar voor zijn dood, in de nacht van 15 maart 1760, plunderden bokkerijders zijn kluis. In het boek "De woeste avonturen van de bokkerijders" (G.Ramaekers/T.Pasing) wordt deze inbraak als volgt beschreven:

"....Een uur hield Anthoon Emands het op zijn eenzame plaats uit. Toen liep hij naar de kluis en zag dat de andere bokkerijders spek en eieren op het vuur aan het bakken waren. Stomverbaasd sloeg hij dit gade. Hij kon niet geloven, dat de bokkerijders hadden ingebroken om er spek en eieren te eten. Maar Anthoon hoefde niet lang over de ware bedoelingen van dit kookuurtje in het ongewisse te blijven. Het was vrijdag en de eremiet Haesen zou op die vastendag zeker geen spek gaan eten. Om de kluzenaar op die manier te kwellen werd hem de pan eten onder zijn neus geschoven. De eremiet bleef hardnekkig weigeren om er een hap van te doen. Het geduld van de jood Nathan raakte spoedig op. Hij pakte het gebakken spek uit de pan en wreef de eremiet er mee om de mond.

De andere bokkerijders waren intussen druk bezig alle bruikbare goederen in pakken te stoppen en na anderhalf uur verlieten ze de kluis, die helemaal leeg geroofd was...."

In de nacht van maandag 16 op dinsdag 17 maart 1761, in de Goede Week, werd de kluis opnieuw door de bokkerijders bezocht. Arnold Haesen had sinds een maand gezelschap gekregen van de Duitse eremiet Peter Prickartz. Dertien jaar later krijgt deze Duitser gelegenheid om voor het gerecht van Schin op Geul de gebeurtenissen in die bewuste nacht te schilderen.

G.Ramaekers en T.Pasing schrijven hier het volgende over:

"....Peter werd in het holst van de nacht wakker door het tumult, dat er in en om de kluis was ontstaan. Voordat hij goed en wel beseftte wat er gebeurde, zag hij dat een aantal bokkerijders de kluzenaar Arnold Haesen knevelde. Later had hij van Arnold gehoord, dat de bandieten door een raam van de "Capelle" waren binnengedrongen.

De bokkerijders probeerden toen ook zijn cel open te breken. Zij schreeuwden, dat hij de deur vrijwillig moest openen. Peter gaf echter geen antwoord. De bandieten forceerden toen het raam van zijn cel en staken er de loop van een geweer doorheen. Broeder Prickartz nam een stuk hout van de vloer en begon als een wildeman op het geweer te slaan.

De bandiet, die de loop door het raam had gestoken moest het geweer uiteindelijk terugtrekken. Er ontstond een vreselijk tumult. Broeder Prickartz beukte op het geweer en andere bokkerijders deden verwoede pogingen zijn celdeur in te drukken. De deur bood echter geruime tijd weerstand, waardoor de Duitser tijd kreeg eerst de vervaarlijke loop van het geweer buiten gevecht te stellen en daarna uit alle macht tegen zijn celdeur te duwen. Hij zette zich met zijn rug schrap.

Het ging allemaal niet vlug genoeg naar de zin van de bandieten. Het raam was weer vrij en opnieuw deden zij een poging de geweerloop naar binnen te steken. Nu kwam Prickartz te laat, want een kogel floot langs zijn oren. Hij bleef stokstijf tegen de deur staan. Daar kon hij ook niet veel meer uitrichten, want de bandieten bewerkten de celdeur met een bijl, zodat de splinters in het rond vlogen. Een paneel was al verbrijzeld. Naast zijn hoofd zag de eremiet het gat, dat de kogel in de muur geslagen had. Toen gaf hij het op. Hij opende de verwoeste deur. Drie bokkerijders vielen over hem heen. Hij kreeg een slag op zijn hoofd, terwijl een ander dreigend met de bijl voor hem ging staan. Zijn handen en voeten werden bijeen gebonden.

De bokkerijders sleepten hem naar de cel van Arnold Haesen. Intussen probeerden zij hem ervan te overtuigen, dat hem niets was overkomen als hij zich rustig had gehouden en vrijwillig de deur had geopend. Broeder Arnold lag gekneveld in een hoek van zijn woning of heremitage. Hij was bedekt met een wollen deken, zodat hij niets meer kon zien. Prickartz werd tegen Haesen gegooid. Zijn gezicht werd met een linnen doek bedekt. Hij kon echter nog juist zien hoe drie bandieten 15 eieren in de pan sloegen en er een omelet van bakten. Hij hoorde ook hoe de Mannen tegen elkaar zeiden, dat zij olie moesten verhitten om dit hete goedje over Arnold te gooien. Arnold kermde, dat er geen geld in huis was, maar dat boven in de kluis nog enkele offermijten stonden.

De bandieten maakten daarop de touwen om de benen van beide eremieten los en brachten hen naar boven, waar kluzenaar Arnold de offermijten aanwees. De bokkerijders gooiden het geld dat zij daar vonden in een soort reiszak en gingen weer met beide eremieten naar beneden. De kluzenaars werden tegen de grond gegooid en opnieuw gekneveld. Arnold Haesen had het meest te lijden van de kwellingen van de bokkerijders. Hij werd geslagen en getrapt, waar zij hem maar raken konden. Ze dreigden hem met de dood als hij ooit over deze nachtelijke overval aan de buitenwereld zou vertellen. Waarop Arnold antwoordde: "Hebbe ick dan de andere reyse wat gesegdt" (hij doelde op de eerste inbraak, waarover hij ook niets losgelaten heeft).

Weer volgde hetzelfde ritueel. Alles wat los en vast zat werd meegenomen...."

Toen de bokkerijders verdwenen waren wisten de kluzenaars zich van hun boeien te bevrijden. Zij gingen naar de hof Euverem om hulp te halen. Een knecht bood aan hen naar de kluis te vergezellen en hen behulpzaam te zijn bij het opsporen van de bandieten. Vervelend voor de kluzenaars was het feit, dat de gediensstige knecht, die beweerd had, dat zij geen betere hulp dan de zijne konden verwachten, zelf ook lid van de bokkerijders was.

Hieruit blijkt wel weer, dat in de tijd van de bokkerijders niemand te vertrouwen was. Naar het schijnt waren de bokkerijders op zoek naar de honderd gulden, die kluzenaar Haesen in zijn bezit zou hebben.

Op de graafsteen van Arnold Haesen staat vermeld dat hij de derde kluzenaar was. Als hij zijn voorganger direct opgevolgd is (Johannes Esken - 1721), is hij 43 jaar eremiet geweest. Zijn naam staat boven het ronde poortje aan de ingang van de tuin.

Hij was als zodanig aangenomen en toegelaten door Barones Hoen van Carthyls, geboren Gravin de Renesse.

Eremiet Haesen was een voorbeeld van deugd en vroomheid. Al wordt Haesen de derde kluisenaar genoemd, dan moet dit verklaard worden, dat een of twee tussenpersonen niet meegeteld werden, misschien met opzet.

Gedurende het verblijf van Arnold Haesen werd de kerktoeren van Schin op Geul gerestaureerd. Dit geschiedde onder Pastoor Boshouwers. Met goedvinden van de Bisschop van Roermond werd besloten dat in de bouwjaren 1763 en 1764 de kluiskapel gebruikt werd als parochiekerk. Gedurende die jaren zijn ook verschillende kinderen in de kluiskapel gedoopt. Het zal voor de parochianen van Schin op Geul, die gewend waren bij hun kerkgang te klimmen, toch nog een hele klim geweest zijn, vooral in de winter, om in de St. Antoniuskapel de mis te horen. Onze voorouders moesten soms grote inspanningen verrichten en offers brengen om hun godsdienstplichten te vervullen.

In zijn testament (1758) geeft Arnold Haesen te kennen dat hij begraven wil worden in de kapel van de kluis. Hij legateert aan dezelfde kapel 300 gulden voor 5 leesmissen op de vrijdagen in de Vasten, opgedragen door de pastoor van Schin op Geul.

Op de feestdag van St. Antonius van Padua (13 juni) sticht hij een plechtige Hoogmis met preek en ook eenzelfde op dinsdag na het feest. Bovendien 100 gulden, waarvan de rente gebruikt moet worden voor de reparatie van de kapellen van de 7 voetvallen en 50 gulden voor het "fabriek" van de kapel.

De koster, die in genoemde gestichte Hoogmissen moet zingen wordt niet vergeten en krijgt voor zijn diensten de rente, te weten 5 gulden. Zelfs de armen van Schin op Geul en Oud Valkenburg worden bedeed met een kapitaal van 400 gulden.

Getuigen bij het testament zijn de twee naburen: Ludovicus Boest, halfwinner van de hof Euverum en Peter Pasman uit Oud Valkenburg.

Arnalodus Haesen verklaarde niet te kunnen schrijven.

Uit dit testament blijkt dat eremiet Haesen iemand was met enig fortuin (geld en land).

Tekst: Gerard J.M. van Hoof
Oudenbosch, november 1986.

Literatuur: De woeste avonturen van de bokkerijders, pag. 108 - 112
G.Ramaekers en T.Pasing, 1972 Uitgeverij Limburgs Dagblad

zie verder literatuurlijst bij artikel "Het kluisenaarswezen in het algemeen (2), periodiek mei 1994, 5e uitgave